

Silo Yemi Yapımı Sırasında Sıklıkla Yapılan Hatalar

Uzm. A. Mutlu UYGUR

Silaj, yeşil ve suca zengin yemlerin havasız ortamda süt asidi bakterileri yardımıyla fermantasyona uğratılması, yani ekşitilmesi yoluyla saklanması esasına dayanan yem saklama yöntemi olup, bu yöntemle elde edilen yemlere de silo yemleri adı verilir. Silaj, çiftçilerimiz tarafından yem turşusu, ot turşusu veya hayvan turşusu gibi adlarla da anılmaktadır.

Bundan 40 yıl kadar öncesi silo yemi (hayvan turşusu) gibi bir tanım hayvansal üretim yapan kesim tarafından bilinmezdi, yabancı bir ad gibi algılanırdı. Zamanla; yapılan eğitim ve uygulamalarla silo yemi tanıtılmaya çalışıldı. Bir çok işletmede demonstratif çalışmalar programlanarak geniş uygulamalara girildi. Son zamanlarda konu ile ilgili bilinmezlik, büyük ölçüde ortadan kalkmıştır. Bugün için ülke genelinde, -henüz yeterli düzeyde olmasa da- 2 milyon ton dolayında silo yemi yapılmaktadır. Bundan böyle silo yemi yapımının daha da artacağına kesin gözüyle bakılmaktadır. Ancak uygulamada bu yemin yapımı sırasında, silo yeminin niteliğini ve dolayısıyla, hem yemin besin madde içeriğini hem de hayvan tarafından istekle tüketim özelliğini olumsuz yönde etkileyecek ciddi hataların yapıldığı gözlenmiştir.

Silo yeminin yapımı sırasında sıklıkla yapılan bu hatalar, farklı kaynaklı olabilir. Şimdi bu farklı hata kaynaklarının ve her bir hata kaynağında ne gibi kusurlu davranış ya da işlemlerin yapıldığını görelim.

1. Hasat Sırasında Yapılan Hatalar: Bu hata kaynağına bağlı olarak sıklıkla yapılan hatalar;

- Silo edilecek materyalin hasat zamanının doğru saptanmaması,
- Materyalin yeterince parçalanmaması,
- Bazı başlangıç yemleri için soldurma işleminin yapılması gerekirken yapılmaması,
- Çoğu zaman materyalin erken hasat edilmesi vb. hatalardır.

2. Dolum Sırasında Yapılan Hatalar: Silo edilecek başlangıç yeminin silo kabına (yerine, hendeğine) dolumu sırasındaki hatalar;

- Başlangıç materyalinin silo edilebilme özelliği üzerinde hiç durulmaması, silo edilmemesi gereken yemlerin bile silo edilmeye çalışılması,
- Dolum süresinin uzun süreli tutulması, bu amaçla genelde silo kaplarının gereğinden fazla büyük olması ya da dolum sırası iş organizasyonunun amaca uygun şekilde yapılmaması,
- Dolum sırası yemin silo kabı içinde düzenli tabakalar oluşturacak şekilde serilmemesi ve dağıtılmaması,
- Dolum sırasında yeme toprak, kum vb. yabancı madde bulaştırılması,
- Hasat sonrasında yemin siloya dolumu amacıyla bir kenarda ya da taşıt aracında uzun süre bekletilmesi,

- Yağışlı havalarda doluma devam edilmesi,
- Dolumun sürekliliğinin korunmaması, çeşitli nedenlerle doluma uzun süre ara verilmesi,
- Dolum ve sıkıştırma işleminin aynı zaman diliminde ortaklaşa olarak yürütülmemesi,
- Silo kabının tam dolumu sonrası yem üst düzeyinin düz bırakılması, dolayısıyla zamanla yem yığınının meydana gelen çökme yüzünden yığına yağmur suyunun girmesi,
- Silo suyunun akıtılması gerektiğinin hiç akla getirilmemesi vb. hataların sıklıkla tekrarlanmasıdır.

3. Sıkıştırma Sırasında Yapılan Hatalar: Burada;

- Uygun baskı aracının kullanılmaması,
- Sıkıştırma işleminin gerektiği gibi yapılmaması ve yem yığınının gereksiz boşluk ve artık hava bırakılması,
- Yüzeysel (hendek) silolarda silo kabı ön ve arkasındaki manevra alanlarının toprak zeminli olarak bırakılması, sıkıştırmada kullanılan traktör tekerlerinin toprakla kirlenmesinin engellenmemesi vb. hatalardır.

4. Katkı Maddelerinin Kullanılmasındaki Hatalar: Bunlar;

- Katkı madde kullanımının bilinçsiz yapılması, genelde başlangıç yeminde tartım işlemi uygulanmadığından kullanılan katkı maddesinin göz kararı ile yapılması,
- İlgili yeme uygun katkı maddesinin seçilmemesi,
- Seçilmiş olsa da dozunun ayarlanmaması,
- Doz ayarlansa bile yeme homojen dağıtılmaması,
- Katkı madde kullanımının sanki her şeye çare olabileceği yanılgısına düşülmesidir.

5. Silo Yem Yüzeyinin Plastikle Örtülmesi Sırasında Yapılan Hatalar: Silo kabındaki materyalin örtü plastiği ya da folyesi ile örtülmesi sırasında;

- Örtü plastiğinin parçalı olması halinde birleşim yerlerinin birbirleriyle bağlantısının gerektiği şekilde yapılmaması,
- Örtü plastiğinin yemdeki sert parçalar nedeniyle serilmesi sırasında hasar görmesi, bu nedenle yem yığını içine hava girişinin engellenememesi,
- Örtü plastiğinin kenarlarının yeterli ve güvenli şekilde baskı altına alınmaması,
- Örtü plastiğinin güneş UV-ışınları ve hava hareketlerine karşı yeterli korunmaması,
- Yeterli dayanıklılık ve esneklik özelliğine sahip olmayan örtü plastiğinin seçilmesi, vb. hatalardır.

6. Depolama Sırasında Yapılan Hatalar: Hazırlanan silo yeminin kullanılmaya tarihine ve hatta silo yeminin tüketilene kadarki sürede;

- Silo kaplarının hiç denetlenmemesi,
- Üst yüzey örtü plastiğinde meydana gelen hasarların zamanında tamir edilmemesi,
- Yabancı madde bulaşımının ya da yağışın yem yığınının girişinin engellenmemesi,
- Kemirici hayvanların yem yığını içinde yuvalanmalarına engel olunmaması,
- Örtü plastiğinin açıkta bırakılması, zamanla güneş UV-ışınları ve güçlü esintiler nedeniyle zarar görmemesi için yeterli önlemlerin alınmaması,
- Uygun baskı materyalinin kullanılmaması gibi hatalardır.

7. Yemleme Sırasında Yapılan Hatalar: Silodan boşaltılan yemin yemlemede kullanımı sırasında;

- Boşaltılan yemin hemen kullanılmaması, bir kenarda bekletilmesi,
- Bir önceki yemlemeden kalan kısmın, yemliklerden temizlenip uzaklaştırılmaması,
- Silo yeminin gereğinden fazla miktarda yemlemede kullanılması,
- Silo yeminin sağım sonrası değil, öncesi yemlemede kullanılması, vb. bir dizi hatadır.

8. Boşaltım Sırasında Yapılan Hatalar: Bu sırada;

- Plastik örtü üzerindeki baskı materyalinin özen gösterilerek kaldırılmaması,
- Örtü plastiğinin özenli toplanmama nedeniyle hırpalanması ve böylece etkin kullanım ömrünün yok yere kısaltılması,
- Boşaltım yüzeyinin geniş tutulması, yani üstten alta doğru dikey boşaltımın yapılmaması,
- Boşaltım yüzeyinin açık tutulması, böylece güneşli havalarda yem yüzeyinin kurumasına yol açılması ve yem yığınının hava girişinin önlenmemesi,
- Gereğinden fazla yem kitesinin gevşetilmesi,
- Kirli araç, gereç ve ayakkabı ile siloda çalışılması,

-Her gün yeterli derinlikte yemin boşaltılmaması,

-Toprak, kum, çamur vb. materyalin baskı materyali olarak kullanıldığı hallerde boşalım sırası bunların yeme bulaşmasının engellenmemesi vb. kusurların işlendiği sıklıkla görülmüştür.

Uygulamada silo yemi yapımı sırasında sıklıkla yapılan ve buraya kadar anlatılan tüm bu hataların % 90'ını aşan kısmı insan kaynaklı ancak önlenebilecek hatalardır. Ayrıca genelde bazı hatalar da söz konusu olmaktadır. Bunlar;

-Silolamanın kurutma tekniğinde olduğu gibi bir konserve tekniği olduğunun bilincinde olmamak,

-Kimi zaman sanki "niteliksiz başlangıç materyali silo edilecek olursa, nitelikli hale geleceği" gibi yanlış bir kanıya sahip olmak,

-Her konservasyon yönteminde olduğu gibi silolamada da başlangıç yemi besin madde içeriğinde belli bir düzeyde kaybın meydana gelebileceği bilincinde olmamak,

-Ancak silolamadaki besin madde kayıplarının, kuru ot elde etmeye kıyasla daima daha düşük düzeyde olduğunu bilmemek,

-Dolayısıyla, genelde öğrenmeye karşı ayak diremek,

-Yeniliği kolayca benimseyip uygulamaya geçiren bir eğilim içinde olmamak,

-Konu ile ilgili olarak yeterli eğitim ve uygulamayı yapmamak şeklinde ifade edilebilir.

Elbette, bu hataların tamamının aynı işletmede yapıldığı söylenemez. Ancak bir işletmede yapılmayan hatalar, diğerinde yapılmakta; diğerinde yapılmayanlar bir ötekinde yapılmaktadır. Hataları en aza indirmek kaliteli bir kaba yem elde etmenin yoludur.

Yeminiz bol, kazancınız bereketli olsun